

Andrzej F. Dziuba

"Formacja ku dojrzałości w wierze :
studium o formacji duchowej w
Ruchu Rodzin Nazaretańskich",
Stanisław Józwiak, Warszawa 2002 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 75/2, 249-252

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

go Kreślącego Koła, którym są przypisywane podobne cuda jak Jezusowi, Vermes interpretuje jako ewidentny dowód tego, że był to utarty sposób przedstawiania wybitnych nauczycieli, natomiast ks. Czajkowski w *Posłowie* odwraca rozumowanie pytając: „Czy jednak Jezus zawsze «trzymał się» schematu rabinicznego, czy może potem – w polemice antychrześcijańskiej – przypisywano pewien sposób postępowania i przemawiania Jezusa wybitnym rabinom?” Niezależnie jednak od wniosków, z którymi można się zgadzać lub nie, wartość dokumentalna tej pracy nie ulega wątpliwości.

Praca jest w zamyśle autora skierowana nie tylko do specjalistów, ale również do „wykształconych laików”. Na pewno przy lekturze tej książki warto mieć choćby podstawowe pojęcie o świecie Palestyny przełomu er i współczesnym stanie badań biblijnych, aby łatwiej wychwycić elementy istotnie wartościowe od słabszych. Dlatego można ją polecić zarówno ludziom zainteresowanym kontekstem historycznym działalności Jezusa, jak i pragnącym pogłębić swą wiedzę nt. postrzegania Nazarejczyka przez naród żydowski (a przynajmniej jednego z jego reprezentantów), czy też tym, którzy chcieliby porównać wnioski chrześcijańskich egzegetów Nowego Testamentu z rezultatem badań tych, którzy uznają Chrystusa za zwykłego człowieka. Jest to pozycja szczególnie wartościowa dla studentów teologii, ponieważ zmusza do konfrontacji z innym (niż na co dzień przyjęty) sposobem widzenia „fenomenu Jezusa”, co wymusza bardziej uważną i twórczą lekturę oraz wyraźne rozgraniczanie między wymową faktu (konkretnego świadectwa) a odautorską interpretacją.

Podsumowując, książka Vermesa nadal wydaje się interesująca i może zaspokoić ciekawość wielu osób, choć wśród dzisiejszych publikacji nie wyróżnia się tak bardzo, jak zapewne 30 lat temu.

Natalia Mazan, Warszawa

Ks. Stanisław JÓŹWIAK, *Formacja ku dojrzałości wiary. Studium o formacji duchowej w Ruchu Rodzin Nazaretańskich*, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2002, ss. 371.

Dynamika ludu Bożego Nowego Przymierza, Przymierza Jezusa z Nazaretu, pielgrzymującego Pana w nowości jest żywotnością świadectwa ochrzczonych, zwłaszcza poszczególnych chrześcijan, którego wręcz wymaga współcześnie świadome podjęcie powołania wiary, znaczonego znakami ziemskiego pielgrzymowania. Zaofiarowany przez Boga dar wymaga świadomej odpowiedzi, która niesie m.in. ufność, posłuszeństwo, nadzieję oraz miłość. Ostatecznie można je zatem spełnić,

co więcej, i wydoskonalać tylko w darze zaofiarowanej i niezastużonej łaski, także w odniesieniu do innych ludzi. W bogactwie i specyfice wiary szczególne miejsce mają także wyjątkowe drogi życia konsekrowanego tj. zakony, zgromadzenia, stowarzyszenia czy inne wspólnoty życia apostołskiego. Jednocześnie, zwłaszcza współcześnie, można zaobserwować powstawanie nowych ruchów, stowarzyszeń czy wspólnot o charakterze odpowiadającym bardziej dzisiejszym czasom, wręcz charyzmatycznym. Wśród nich jawi się m.in. także Ruch Rodzin Nazaretańskich.

Ks. dr Stanisław J ó z w i a k, wicerektor Wyższego Seminarium Duchownego w Ełku, wydał ostatnio książkę koncentrującą się na ukazaniu funkcji wiary w życiu chrześcijańskim w ujęciu Ruchu Rodzin Nazaretańskich. Chodzi zatem, mówiąc bardziej precyzyjnie, o omówienie tego Ruchu jako postawy moralnej, a nie tylko pewnej ogólnej czy do pewnego stopnia tylko teoretycznej przesłanki życia chrześcijańskiego. Zagadnienie to jest tym bardziej interesujące i godne uwagi, że jego specyfika osadzona jest w niezwykle kontekście teologicznym, choć nie można jednocześnie abstrahować i od ludzi, miejsca i czasu praktycznego powstania samego Ruchu. Ta droga jest ostatecznie bardzo praktyczną postawą życia i postępowania, a mniej teorią czy dyskursem czysto teologicznym. Członkowie Ruchu dają tego najlepszy przykład. Książka ukazała się jako drugi tom w serii „Ku Dojrzałości Chrześcijańskiej” wydawanej pod redakcją ks. Boleśława Szewca. Są to materiały wykorzystywane w formacji Ruchu Rodzin Nazaretańskich. Sam temat rozprawy został postawiony zasadnie, i na podstawie dość dobrze rozpoznanych i wykorzystanych źródeł, i to, wielorakiego rodzaju. Autor dobrze też sobie poradził z obfitą bibliografią, choć niekiedy można wnioskować, że pewne odniesienia i odwołania się mają charakter wtórny albo też znalazły się w pracy raczej przypadkowo, bez głębszego odczytania istoty profilaktyki, reprezentowanej przez dogmatycznych i zbyt schematycznych autorów.

Całość studium otwiera nota, wspominająca, iż prezentowana książka jest opracowana na bazie rozprawy doktorskiej, ale wzbogacona o dalsze przemyślenia i badania naukowe (s. 5). Z kolei podano bardzo klarownie opracowany spis treści (s. 7-8) i obszerny wykaz skrótów (s. 9-13). Książkę otwiera przedmowa (s. 15-37). Całość podzielona została na trzy rozdziały, a te z kolei na dalsze dwustopniowe bloki treściowe. To interesujący zabieg i bardzo pomocny w systematycznej lekturze opracowania.

Pierwszy rozdział nosi tytuł *Człowiek w perspektywie wiary* (s. 39-134). Autor najpierw scharakteryzował obraz człowieka w perspektywie dynamiki wiary. Chodzi tu o akcentowanie przez Ruch negatywnego rozeznania zakłamania, które jest podstawowym źródłem niewiary. Wobec tego fenomenu staje nawrócenie, a więc autentyczne otwarcie się na prawdę, przy jednoczesnym uświadomieniu sobie stanu własnej grzeszności oraz grzeszności innych, odkupionych przez Chrystusa.

Wiara darem Boga Zbawcy to tematyka podjęta w kolejnym rozdziale (s. 135-208). Oczywiście, wiara pozostanie na zawsze ostatecznie darem Boga Zbawcy, w Nowym Przymierzu, przede wszystkim darem nowego życia w Jezusie z Nazaretu. Tu swoją rolę formacyjną i zbawczą ma Kościół, pielgrzymujący Lud Boży Nowego Przymierza. Ks. S. Józwiak wyraźnie ukazuje ważny element duchowości nazaretańskiej tj. skuteczności pośrednictwa Maryi.

Wiara odpowiedzią na Boże obdarowanie to tytuł następnego rozdziału studium etckiego teologa (s. 209-296). Wiara, w koncepcji Ruchu, pozostaje ostatecznie osobową i całkowicie wolną odpowiedzią na Boże obdarowanie, przekraczające ludzkie oczekiwania. Na czoło wysuwa się świadome oddanie się i zawierzenie jako postawa życiowa i fundamentalna, jako postawa osobowa, co winno ułatwić kształtowanie postawy dziecięctwa i wydawać eklezjalne owoce wiary.

Całość książki zamyka zakończenie (s. 297-306) i bibliografia (s. 307-371). Została ona podzielona na źródła (s. 307-319) i literaturę (s. 320-371). Natomiast w ramach źródeł, zgodnie z podjętym tematem badawczym, wyróżniono podstawowe, czyli związane z Ruchem Rodzin Nazaretańskich, dokumenty Kościoła, i inne. Z kolei literatura została przedstawiona jako podstawowa i pomocnicza.

Ks. Stanisław Józwiak podjął jeden z najważniejszych problemów życia chrześcijańskiego, jakim jest problem moralnych wymiarów wiary chrześcijańskiej oraz jej wielopłaszczyznowej dynamiki. Nawet jeśli prawdą jest, że autor przedstawia tylko jeden z tych wymiarów, ukazując wiarę jako postawę moralną, i że organiczna się w swej refleksji do tak specyficznych źródeł, jakimi są pisma i wypowiedzi założyciela, i członków Ruchu Rodzin Nazaretańskich, to wydaje się jednak, iż wartość poznawcza tej książki nie może być zakwestionowana. Autor stara się prowadzić swoją refleksję nad rozpoznaniem wiary w Ruchu Rodzin Nazaretańskich w szerszym kontekście, odwołując się zarówno do współczesnego nauczania Magisterium Kościoła, jak i do aktualnej refleksji teologicznej. Ta zaś jest mocno oparta na treściach biblijnych. Autor oparł to studium o wierze jako postawie moralnej w ujęciu Ruchu Rodzin Nazaretańskich na szerokiej i odpowiedniej bazie źródłowej oraz bogatej bibliografii. Jest ona wykorzystywana w sposób dojrzały i poprawny, co w pełni pokazuje jego dobrą orientację i umiejętność twórczego korzystania z niej. Co więcej, w celu jej wzbogacenia stosuje dość często i stosunkowo obfite przypisy, które są ważnym dopowiedzeniem i dają wielokrotnie szanse zapoznania się z samymi tekstami duchowości Ruchu Rodzin Nazaretańskich. Autor formułuje ciekawe wnioski oraz liczne przemyślenia, które po raz pierwszy – w sposób tak zwarty i kompleksowy – rozszerzają wiedzę teologiczną o czasem kontrowersyjnym w przeszłości Ruchu Rodzin Nazaretańskich. W pełni zaprezentowany został zakres w temacie oraz

we wstępnie rozprawy plan prowadzonych licznych badań naukowych. Może za mało jest jeszcze bardziej pogłębionego krytycyzmu i obiektywizmu wobec propozycji Ruchu, ale ostatecznie nie osłabia to w niczym dojrzałości i bogactwa prezentowanego tematu.

W książce dostrzega się, że osobiste zaangażowanie w Ruch może czasem utrudniać autorowi wyrobienie sobie w pełni bezstronnego osądu, bez przesłanek emocjonalnych. Nie dostrzega on zasadniczo pewnych uwag krytycznych wobec tego Ruchu, zwłaszcza gdy chodzi o jego miejsce w Kościele wraz ze specyfiką niektórych wymagań od swych członków. W całości jednak dostrzega się dużą samodzielność myślenia, zwłaszcza w stawianych problemach i poszukiwaniach naukowych. Trzeba pamiętać, że materiały źródłowe Ruchu mają swoją specyfikę, wyrosły bowiem w określonym czasie, miejscu i okolicznościach. Wszystko to sprawia, że faktycznie nie jest łatwo pracować naukowo nad materiałami źródłowymi Ruchu, gdy dodatkowo weźmie się pod uwagę ich zróżnicowaną specyfikę formalną oraz treściową. Niestety, czasem można odnieść wrażenie, że dokumenty Magisterium Kościoła i materiały formacyjne Ruchu stoją jakby na tym samym stopniu znaczenia doktrynalnego. To może oczywiście powodować pewne mylące informacje oraz oceny, zwłaszcza w praktycznych aplikacjach życiowych. Jednak mimo wszystko, mimo pewnych wątpliwości, ks. S. Józwiak i w tej płaszczyźnie okazał się odpowiednio przygotowany i uprawniony do prowadzenia tego typu pracy naukowej, co praktycznie przekłada się na poprawną świadomość rangi doktrynalnej określonych źródeł i coraz bogatszej literatury odnoszącej się do Ruchu Rodzin Nazaretańskich.

Mimo że autor w swych badaniach koncentruje się zasadniczo na Ruchu Rodzin Nazaretańskich, to jednak praktycznie podaje także wiele bardziej ogólnych treści, odnoszących się do wiary chrześcijańskiej, jej dynamiki i twórczego znaczenia w życia chrześcijańskim. Wydaje się bowiem, iż wiara jako cnota teologalna, ma dla chrześcijan zawsze takie same fundamentalne i zasadnicze znamiona oraz konkretne wyrazy, wpisane w prawdę życia ludzi ochrzczonych. Oczywiście mogą się one specyfikować, ale jednocześnie nie mogą pominąć pewnych obiektywnych fundamentów. Szkoda, że w wykazie skrótów nie wskazano, iż np. „Colloquium Salutis” (s. 9), „Horyzonty Wiary” (s. 11) oraz „Resovia Sacra” (s. 12) już się nie ukazują. Byłby to istotny znak śledzenia procesów związanych z wydawaniem polskich periodyków teologicznych.

Refleksja nad wiarą wyzwała wielość rozwiązań i innych osobowych uprawnień, które niosą znaki eschatologicznego trwania. Wiara pozostaje ciągle dynamicznym znakiem dojrzałości chrześcijańskiej. Jest ona ciągle w drodze, zatem, jak wskazuje autor książki, wymaga formacji.

bp Andrzej F. Dziuba, Łowicz